

Halberg & Coley:
Dansk Vestindien - fra dansk koloni til amerikansk territorium
(Frydenlund 2016)

Kap. 8-11: s. 81-110

KAPITEL 8

TILTAG TIL AFVIKLINGEN AF SLAVERIET

Ophævelsen af slaveriet var en proces, der strakte sig over mange år, og som dels var præget af 1700-tallets oplysningstanker om medmenneskelighed og menneskerettigheder – og dels af realpolitiske og økonomiske omstændigheder. Der var tiltag til forbedringer af afrocaribiernes vilkår gennem reformer i løbet af 1800-tallet, men afskaffelsen af slaveriet kom med et oprør.

Forordningen af 1792

Den danske slavehandel over Atlanterhavet blev afskaffet med en forordning af den 16. marts 1792 med virkning fra den 1. januar 1803. Danmark var *ikke* det første land, der afskaffede slaveriet. Men Danmark var det første land, der afskaffede slavehandelen. Selve slaveriet fortsatte i mange år endnu; slavegjorte var stadig slavegjorte, og intern slavehandel mellem øerne var fortsat tilladt. Slaveejere blev opmuntret til at importere slavegjorte, mens de stadig kunne, og der blev givet toldlempelser og lån for at fremme hamstringen.

I tiåret inden forordningen trådte i kraft voksede den danske slavebefolkning med omkring 10.000 slavegjorte, hvoraf en stigende andel var kvinder. Årsagen til den stigende import af slavegjorte kvinder var,

at de skulle fortsætte slaveriets eksistens gennem reproduktion. Som der står i forordningen af 1792:

»[...] at det i alle Henseender maatte være velgiørende og gavnligt, om Tilførsel af nye Negre fra Guinea kunne undværes og Vore Vestindiske Øers Dyrkning i Tiden bestrides med Arbeidere, som, paa Øerne fødte og opdragne, vare fra Ungdommen af vante til Arbeidet [...] at det kan blive mueligt og er fordeelagtigt for Vore Vestindske Øer at undvære Indkiøb af nye Negre, naar Plantagerne engang ere bleve forsynede med tilstrækkeligt Antal i det for Formerelsen fornødne Forhold; naar Understøttelser for de Plantage-Eiere, som dertil trænge, kunne gøres muelige, og der sørges for at fremme Negrenes Ægteskaber, Oplærelse og Sædelighed«.

Fødselstallet blandt de slavegjorte i Dansk Vestindien havde altid været lavt, og dødstallene blandt slavegjortes børn var dobbelt så høje som blandt frie. Det anslås, at dødsraten for slavegjorte på øerne var 15-20 % årligt. Tallene var højest inden for de første tre år af en slavegjorts tilværelse i slaveri samt for børn. Tallene afspejler usle

arbejds- og levevilkår, især i sukkermar-
kerne, men det menes også, at kvinder
brugte forskellige præventions- og abortme-
toder for at undgå at føde børn til et liv i
slaveri. Der var også kvinder, der ombragte
deres nyfødte børn.

Da der ikke længere kom nye slavetrans-
porter fra Afrika, opmuntrede kolonistytet
til familiedannelse i slavegjorte familier,
jordemodervæsenet blev udbygget, og der
blev iværksat omfattende vaccinations-
programmer. Samlet skulle det øge antallet
af børnefødsler. Der blev slået hårdt ned på
slavegjorte kvinder, der forsøgte at abortere,
eller som behandlede deres børn dårligt.
De nye tiltag havde dog ikke den ønskede
virkning; i stedet for at stige faldt antallet
af fødsler i første halvdel af 1800-tallet. Der
var 22.076 slavegjorte afrocaribiere på St.
Croix i 1804, men kun 15.310 i 1846.

Storbritannien, Frankrig og USA ophørte
med slavehandel i henholdsvis 1807, 1808 og
1817. Andre slavenationer fulgte trop, men
kontrollen med overholdelsen af forbuddet

var lemfældig, og man skal helt op til 1870
for at finde den sidste rapport om slave-
handel over Atlanterhavet. Storbritannien
ophævede slaveriet i sine besiddelser i 1833
med virkning på De Britiske Jomfruøer i
1834. Herefter voksede presset på Danmark.

Slavekomiteen af 1839

Abolitionisme er et begreb, som dækker
over organiserede forsøg på at afskaffe sla-
veri. I Storbritannien og i USA blev der i
løbet af 1700- og 1800-tallet dannet aboli-
onistiske foreninger, selskaber og organisa-
tioner, som arbejdede aktivt for at gøre en
ende på først slavehandelen og siden slave-
riet som institution. Abolitionisme har
udgangspunkt i oplysningstidens friheds- og
lighedstanker.

Mange af de billeder af slaveri, vi kender
fra nutidens historieundervisning, og som
viser slaveriets uhyrligheder, er oprindeligt
fremstillet af abolitionister for at oplyse
om den brutalitet og umenneskelighed,
som slaveriet var forbundet med. I 1839

SAMLET OPGØRELSE OVER ANTALLET AF SLAVEGJORTE PÅ ST. CROIX, 1792-1840

År	Kvinder	Mænd	I alt	Procent kvinder pr. 100 mænd
1792	7.364	8.579	15.943	85,8
1804	10.475	11.602	22.076	90,2
1815	12.250	12.080	24.330	101,4
1835	10.423	9.453	19.876	110,3
1840	9.714	8.891	18.605	109,3

Kilde: R/A DVK, Oxholms General Tabelle for St. Croix 1792, R/A, Diverse Sager, Forskellige Oplysninger, VI: R/A
CANS, Extract af General Tabellerne over Folkemængden paa de danske vestindiske Øer, den 1ste Oktober
1835, G.W. Alexander: Om den moralske Forpligtelse, Danske Ugeskrift 2 (76) (1843): 375-91. Her taget fra:
N.A.T. Hall: Slave Society in the Danish West Indies, red. B.W. Higman, The University of the West Indies
Press, 1992.

C.N. David
(1793-1874).

N.F.S. Grundtvig
(1783-1872).

D.G. Monrad
(1811-1887).

J.F. Schouw
(1789-1852).

stiftedes selskabet The British and Foreign
Anti-Slavery Society, der havde som sit er-
klærede mål at sprede den abolitionistiske
bevægelse til andre lande. The British and
Foreign Anti-Slavery Society havde, som
navnet antyder, også virksomhed andre
steder end i Storbritannien. I efteråret 1839
rejste en af grundlæggerne af selskabet,
George William Alexander, til København
for at knytte kontakter i Danmark og stifte
en såkaldt abolitionismekomité. Her kom
han i kontakt med tre personer: C.N. David,
som nogle år tidligere havde grundlagt den
nationalliberale og systemkritiske avis *Fæd-
relandet*, den fransk-reformerte præst J.A.
Raffard samt præsten og højskolemanden
N.F.S. Grundtvig. De tre besluttede sig for
at udbrede abolitionismens ideer i Danmark
og grundlagde slavekomiteen af 1839.

Den lille komité vandt dog aldrig for alvor
gehør i Danmark. I de første fire år af dens
levetid blev der, så vidt vides, kun afholdt
et enkelt møde. I 1843 gjordes et nyt forsøg
på at få slavekomiteen op at stå, og to nye
medlemmer kom til: teologen og politiker
D.G. Monrad og botanikeren og politiker
J.F. Schouw. Komiteen bestod nu af fem per-
soner. I 1844 fremlagde komiteen et forslag
om at afskaffe slaveriet for stænderforsam-

lingen, men forslaget blev afvist. Der var
langt til kolonierne og den virkelighed, som
fandtes der, og forslaget blev ikke modtaget
med større interesse. Stænderforsamlin-
gens repræsentanter gav udtryk for, at de
ville tage spørgsmålet mere seriøst, hvis det
blev rejst af plantageejere fra Dansk Vestin-
dien, som virkelig kendte til forholdene. For
hvad vidste de høje herrer fra København
om situationen på øerne?

I 1846 rejste slavekomiteen atter spørgs-
målet om slaveriets afskaffelse på stæn-
derforsamlingen, og denne gang havde ko-
miteen held til at overbevise forsamlingen
om at rejse slavespørgsmålet hos kongen,
Christian 8. – hvilket må betragtes som ko-
miteens største succes. Men herudover nå-
ede slavekomiteen aldrig for alvor ud over
sine egne snævre cirkler.

Ved grundlæggelsen af slavekomiteen
havde C.N. David erklæret, at han ville bruge
sin avis som talerør imod slaveri, men den
spalteplads David i løbet af sin tid i slave-
komiteen brugte på spørgsmålet i *Fædrelan-
det*, var i realiteten oftest en bitter og meget
personlig kritik af generalguvernør Peter
von Scholten – og stort set ikke af slaveriet
som institution. Tiden var tilsyneladende
ikke moden til en større, samlet bevægelse

mod slaveri i Danmark. En lille håndfuld, på hver sin måde indflydelsesrige, enkeltpersoner brændte for spørgsmålet om slaveriets ophævelse, men den såkaldte slavesag fik aldrig den spirende borgerlige offentligheds interesse. Danmark fik ganske enkelt aldrig en egentlig abolitionistisk bevægelse, som man kender det fra Storbritannien og USA.

Abolitionismens billeder

Mange af de billeder, vi kender fra bøger, der behandler kolonialisme, imperialism og slaveri, er billeder, der i sin tid blev fremstillet som led i anti-slaverikampagner i løbet af 1700- og 1800-tallet.

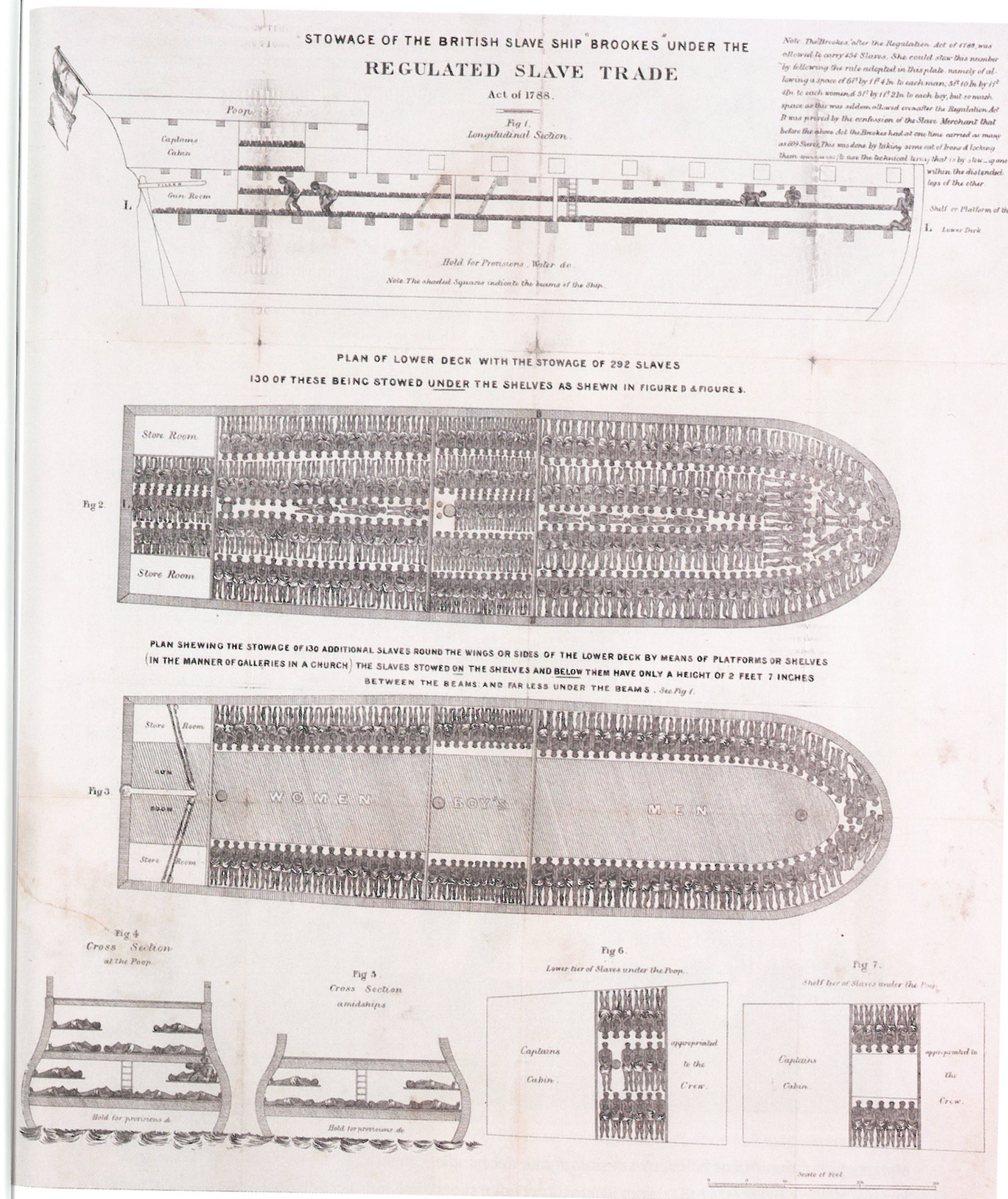
Det billedmateriale, der er bevaret, og som skildrer slaveriet fra slaveejernes perspektiv, er ofte positivt, viser harmoni,

orden og produktivitet – aldrig direkte gru-somhed.

Abolitionisterne ville vise verden et andet billede af slaveriet. Nedenfor ses en række billeder og genstande fremstillet og spredt af abolitionister i Storbritannien og USA for at gøre opmærksom på slaveriets brutalitet. Abolitionismens billeder var nødvendige i deres samtid for skabe bevidsthed om slaveriets uretfærdighed, og de bærer vigtige, historiske vidnesbyrd. Men på samme tid fastfryses motiverne af slavegjorte som kroppe uden ansigter på et slaveskib eller som underdanige kroppe, der afstraffes eller beder om hjælp. De slavegjortes egen styrke og modstand kommer stort set aldrig til udtryk i abolitionismens billeder.

Fotografiet fra 1863 viser en amerikaner, hvis navn menes at være Peter Gordon. Gordons fødeår er ukendt, men han havde tidligere været slavegjort på en plantage i Sydstatene, flygtede i 1863 og lod sig senere hverve til Nordstaternes hær under Den Amerikanske Borgerkrig (1861-1865). Det var ved en lægeundersøgelse til session, at Gordons ar på ryggen første gang fik opmærksomhed. De voldsomme ar stammer fra piskeslag, som var en almindelig form for afstraffelse på slaveplantager. Billedet er et af de første eksempler på, at det dengang nye medie, fotografiet, blev brugt i en større kampagne. Avisen The New York Independent skrev: »This Card Photograph should be multiplied by the 100,000 and scattered over the states. It tells the story in a way that even Mrs. Stowe [abolitionist og forfatter til Onkel Toms hytte] cannot approach, because it tells the story to the eye«.

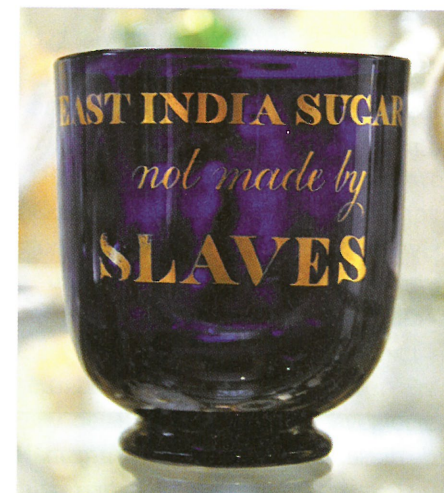
Et af de mest kendte motiver, der er blevet brugt til at illustrere slaveriet i mange forskellige sammenhænge, er dette tværsnit af et slaveskib fra omkring 1790. Billedet viser kollektiv lidelse og tydeliggør, hvor tæt og trangt slavegjorte mennesker lå i lasten på skibene under de lange sejlads mellem Afrika og Amerika.

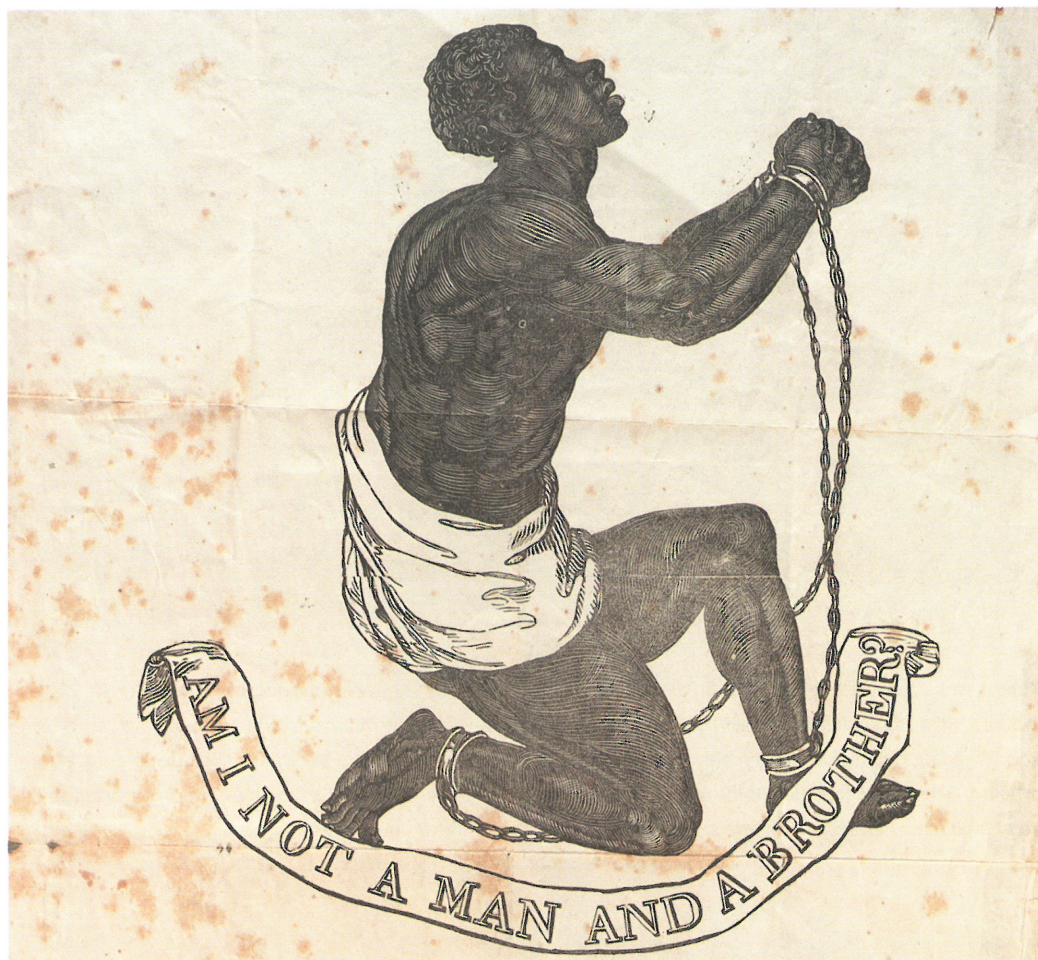
Mange af abolitionismens billeder viser situationer, der handler om straf. Billedet er skabt af den britiske kunster William Blake (1757-1827) som illustration til den skotsk-hollandske soldat John Gabriel Stedmans (1744-1797) erindringer: *Narrative of a Five Years' Expedition Against the Revolted Negroes of Surinam in Guiana*, som udkom første gang i 1806. Stedman havde deltaget i en eftersøgning af bortløbne slavegjorte og havde været vidne til kolonistyreets meget brutale afstraffelse af tilfangetagne maroner.

Kunstneren James Gillray (1756-1815) fremstillede flere tryk til brug for abolitionismens sag. Dette tryk fra 1791 afbilder en episode, der fandt sted i Britisk Vestindien: En britisk opsynsmand kastede en slavegjort i en af de kobberkedler, hvor sukkersaften blev kogt. Årsagen var, at den unge slavegjorte var syg og ude af stand til at arbejde. Den slavegjorte blev holdt nede i den kogende saft i tre kvarter, og blev stærkt forbrændt. På væggen bag kedlen ses både døde skadedyr og kropsdele fra andre slavegjorte.

I 1791 gennemførte britiske abolitionister en storstilet kampagne, der gik ud på at boykotte sukker, der var fremstillet af slavegjorte. Tusindvis af pamfletter blev trykt og uddelt, og det anslås, at op mod 300.000 gik med i boykotten. Salget af sukker faldt til det halve, og mange købmænd begyndte at reklamere for sukker produceret af frie mænd eller for indisk sukker – for briterne brugte ikke slaveri i Indien. Den britiske sukkerboykot er et af de tidligste eksempler på forbrugere, som bruger deres købekraft til at sætte fokus på en politisk sag.

Et andet kendt motiv er dette fra 1780'erne, der viser en sort, lænket og knælende mand, der bønfaller betragteren om at blive sat fri. Motivet var meget populært blandt abolitionister, både i USA og i Storbritannien, og det blev masseproduceret i pamfletter og som 'merchandise', f.eks. i form af porcelænsmedaljoner.

Til kapitel 8 hører kildetekster 37-41 – find dem på his2rie.dk sammen med arbejdsspørgsmål til kapitlet.

SLAVERIETS ENDELIGT

Peter von Scholten

Hvis man som dansker kun kan nævne et enkelt navn, der er knyttet til Dansk Vestindien, er det Peter von Scholten. Eftertiden kender ham som den mand, der afskaffede slaveriet på øerne, og det er jo en god historie. Men historien er mere kompleks. Det var ikke hans hensigt at afskaffe slaveriet fra den ene dag til den anden, og det kom til at koste ham dyrt at gøre det.

Efter en karriere i hæren og som guvernør på St. Thomas blev Peter von Scholten generalguvernør i 1827. Som generalguvernør arbejdede han på at forbedre både de slavegjortes og de frikulørtes forhold. Allerede i 1827 gav han slavegjorte ret til at henvende sig til ham direkte, hvis de havde klager, som ikke blev imødekommet af de øvrige myndigheder.

Han gennemførte også flere reformer på øerne. Bl.a. blev det i 1830 tilladt for slavegjorte at give vidnesbyrd i retten, hvis de vel at mærke var døbt, og hvis man vurderede, at de forstod betydningen af 'den hellige ed'. Frikulørte fik fra 1834 stort set samme rettigheder som eurocaribiene. Fra 1838 blev det ulovligt at sælge slavegjortes børn under ti år uden forældrenes samtykke. Fra 1839 påbegyndtes bygning af skoler til alle

slavegjorte børn. De slavegjorte fik fra 1843 fri både lørdag og søndag. Og betegnelsen 'slave' blev erstattet af 'ufri', selvom ordet 'slave' i realiteten blev brugt helt op til 1848 (hvis ikke længere).

Peter von Scholtens reformer var et skridt i retning mod en opblødning af det rigide hierarki på øerne; de hvide eurocaribiene tilhørte fortsat eliten, men lovændringerne åbnede op for en middelstand af frikulørte, og sammen med skolegang for ufrie børn skulle det gradvist bane vejen for en endelig konkret ændring af de slavegjortes vilkår og

Peter von Scholten (1784-1854) i sin røde guvernørjakke.

status. Men der var stærke kræfter, både i Danmark og blandt slaveejerne på øen, der ikke anerkendte Peter von Scholtens ideer, og han mødte stor modstand i sine år som generalguvernør.

Ideen om gradvise ændringer gik faktisk tilbage til de reformtanker, som bl.a. Ernst Schimmelmänn gjorde sig som leder af en kommission nedsat i København i 1791, der skulle forbedre indretningen af »Negerhandelen« på De Vestindiske Øer.

Efter en del diskussion om slavespørgsmålet i de danske stænderforsamlinger besluttede Christian 8., at ufries børn født efter den 28. juli 1847 ville blive født frie, mens alle andre først ville blive frie efter 12

år, altså i 1859. Det var tænkt som en gradvis udfasning af slaveriet, men loven skabte en del uro i Dansk Vestindien, hvilket da også Peter von Scholten havde forudset. Von Scholten var langt fra tilhænger af ideen, men den blev gennemført.

Oprøret i juli 1848

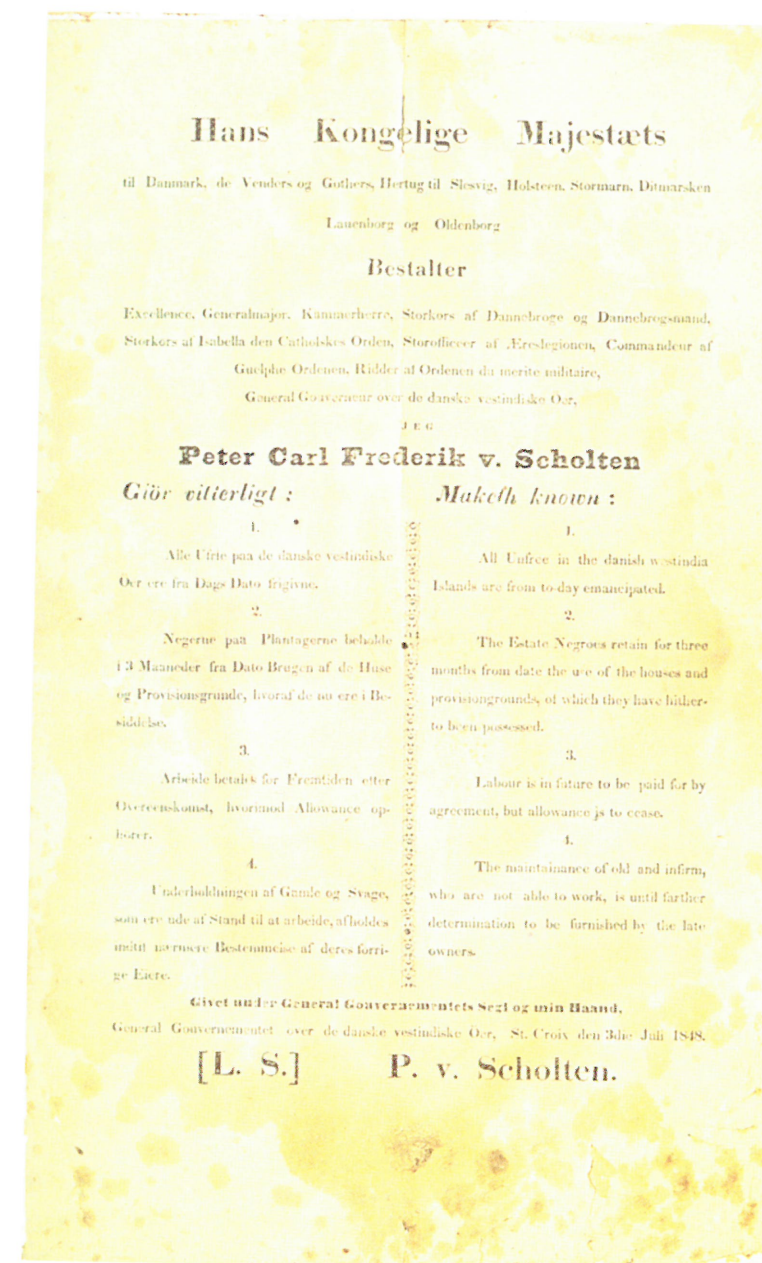
Konflikten var måske uundgåelig: 1848 var et revolutionsår flere steder i verden – i Europa berørte revolutionstanker næsten alle lande i større eller mindre grad. I februar udbrød (en ny) revolution i Frankrig med krav om liberal frigørelse og et demokratisk system. Oprøret bredte sig til de franske kolonier Martinique og Guadeloupe.

Årsager til slaveriets ophævelse?

Da generalguvernør Peter von Scholten – presset af vestindiske oprørere – ophævede slaveriet i 1848, blev beslutningen da også udsat for voldsom kritik i Danmark, og der blev rejst sag mod ham for misbrug af embede. Nogle af de kausalforklaringer, der er blevet sat op for slaveriets afskaffelse i eftertiden, ser således ud:

- Aktøren Peter von Scholten var vigtigst.
- Peter von Scholtens elskerinde, den frikulørte Anna Heegaard, var vigtigst.
- Strukturer, det vil sige tidsånden i midten af 1800-tallet (revolutioner, både blodige og ublodige, mod 'det gamle' rasede flere steder i Europa), var vigtigst.
- Slavekomiteen af 1839 var vigtigst.
- Slaveoprøret i Frederiksted i sommeren 1848 var vigtigst.
- Aktøren General Buddhoe var vigtigst.

I Danmark har der været tradition for at lægge vægt på Peter von Scholtens rolle. I sin samtid blev ophævelsen af slaveriet von Scholtens undergang, men han er gået over i historien som helten, »der turde sige konge og regering imod«. I US Virgin Islands er det oprøret under ledelse af general Buddhoe, der fylder mest i historiebøgerne og i øboernes historiebevidsthed. Det er et ubestridt faktum, at Peter von Scholten underskrev deklARATIONEN om slavernes frihed i 1848, men sandheden om årsagerne til slaveriets afskaffelse skal formentlig findes i samspillet mellem de forskellige forklaringer.

Peter von Scholten ophævede slaveriet i Dansk Vestindien den 3. juli 1848. Samme nat, mellem 3. og 4. juli, blev Peter von Scholtens deklARATION trykt både på dansk og engelsk, og næste morgen spredtes den ud på alle tre øer samt i aviserne på St. Croix og St. Thomas.

Der udbrød også revolutioner i Venezuela, på Haiti – og i Danmark.

Den 2. juli 1848 udbrød der også oprør i Dansk Vestindien. De ufrie afrocaribiære krævede deres frihed nu og her og ikke om 12 år. En stor gruppe ufrie fra St. Croix organiserede i al hemmelighed et oprør i Frederiksted, der skulle presse styret til at

ophæve slaveriet. En dato blev fastsat. Signalet for begyndelsen på oprøret var en høj blæselyd fra en stor konkylie samt ringen med plantagernes klokker søndag aften klokken 20:00.

Hele aftenen igennem stimlede ufrie sammen rundt om på øen, og mandag morgen, den 3. juli 1848, begyndte de at bevæge sig i

stort antal ind mod Frederiksted. Det vurderes, at der til sidst var samlet mellem 5.000 og 7.000 ufrie i byen bærende på et udvalg af våben: macheter, spyd og magasse (toppene af sukkerrør), som nemt kunne bruges til at sætte byen i brand.

Rygterne om opstanden var nået til plantageejerne og den øvrige eurocaribiske befolkning, men blev ikke taget tilstrækkeligt seriøst af myndighederne. Det skyldes til dels, at man var bekymret for at flytte øens begrænsede militær ind til Frederiksted og derved blotlægge store dele af øens øvrige plantager og bebyggelser. Den danske hær havde aldrig været særlig stor i Dansk Vestindien og bestod i 1848 af ca. 400 soldater suppleret af et større antal lokale militser, der tilsammen mønstrede omtrent samme antal mænd som den regulære hær.

Peter von Scholten blev informeret om begivenhederne og satte af sted til Frederiksted i vogn fra Christiansted, en tur på omtrent to timer. Det store antal ufrie samlet i byen havde overrumplet myndighederne. Der var ingen mulighed for, at de kunne slå en opstand ned, og det var tillige meget usandsynligt, at von Scholten skulle kunne overtale oprørerne til at gå hjem. Von Scholten stod over for et valg mellem oprør og blodsudgydelse eller alternativet: at give efter for kravet og give den slavegjorte befolkning sin frihed. Da han ankom til byen, stillede han sig op og proklamerede: »Now you are free, you are hereby emancipated!«. Og det på trods af, at han faktisk ikke havde bemyndigelse til at gøre det. Det skulle vise sig at få konsekvenser.

I modsætning til revolutionerne, der brød ud over det meste af Europa samme år, var opstanden i Dansk Vestindien et opgør med slaveri – ikke et krav om demokrati og poli-

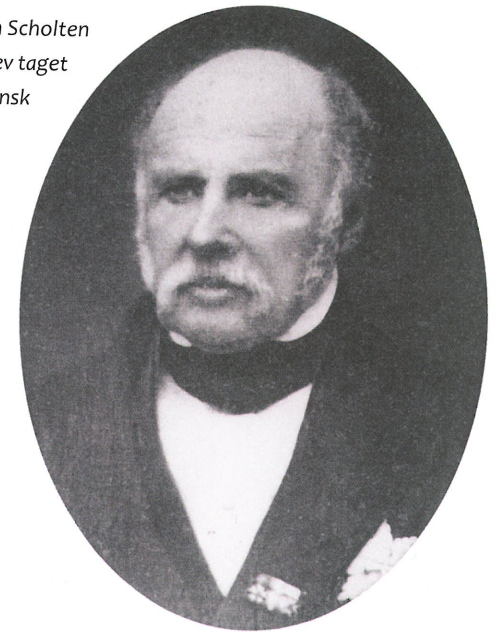
tisk indflydelse. Da de nyligt frigjorte afrocaribiere i dagene omkring den 3. juli 1848 raserede slaveejerens hjem og ejendele, var det rettet direkte mod slaveejerne. Oprøret var ikke en blodrus, selvom der bestemt har været kaos. De ufrie havde ikke til hensigt at ødelægge de sukkefrafrøder, som de også selv skulle leve af, og hverken sukkerrør eller trækdyr blev skadet. Derimod gik det hårdt ud over porcelæn, der blev knust, sengetøj, der blev flænset, og fine mahognimøbler, der blev hakket i stykker med macheter. Tilsyneladende særligt udvalgte, forhadte plantageejere fik destrueret stort set alle deres ejendele. Mens ravagen af plantagerne stod på, trak de eurocaribiske ejere ind til byernes relative sikkerhed. Mange søgte tilflugt i skibe, der lå i havnen.

Der findes over 1.400 siders vidnesbyrd fra både deltagere og vidner til opstanden i juli 1848. Ingen eurocaribiere blev dræbt. I alt blev 17 afrocaribiere henrettet som følge af urolighederne. Nu skulle man finde ud af, hvordan man kom videre uden at skabe enorm social og økonomisk kaos. Og Peter von Scholten skulle stilles til regnskab over for plantageejerne, som fra den ene dag til den anden havde mistet deres slavegjorte arbejdskraft.

I Danmark blev nyheden om slaveriets ophævelse modtaget med dæmpet begejstring. I *Fædrelandet* skrev man kort tid efter emancipationen, at det var en skam, at de slavegjorte selv tog deres frihed – det havde været bedre, hvis de var blevet skænket friheden af den danske stat:

»Saa har vi nu altsaa faaet Emancipation, og Danmark skal ikke længere nævnes blandt de Stater, som begunstiger Slaveri. Jeg føler mig overbevist om, at mine frisindede

Ophævelsen af slaveriet i 1848 kom til at koste Peter von Scholten dyrt. Da dette daguerrotypi (forløberen for fotografiet) blev taget omkring 1850, var han ikke længere generalguvernør i Dansk Vestindien, men en knækket mand.

Landsmænd derhjemme ikke kan have modtaget Efterretningerne om de sidste Dages Begivenheder med andet end blandede Følelser. De maa vel føle Bekymring over de Ødelæggelser, der er anrettet, det Blod, der er udgydt, og de er maaske ængstelige for den Fremtid, der venter Koloniens Beboere i Fremtiden. Men der maa trods alt ogsaa blive Plads til nogen Glæde i deres Bryst [...] For det, der er sket, er i hvert fald en ny Sejrr for Friheden, og det unge Danmark er nok kommet saa vidt i sin politiske Erfaring og Indsigt, at det – saaledes forestiller jeg mig det – kan fordele sin Sympati ligeligt paa de to Partier, der i disse Dage kæmper med Hinanden.

Jeg kan ikke skjule at det forholder sig anderledes med mig: Med udelte Beklagelse ser jeg tilbage paa de sidste Begivenheder, og det eneste Lyspunkt, som jeg formaar at finde, er Scholtens fjernelse fra Styret. For vi kan ikke forholde os følelsesløse overfor den Ringeagtning, der er vist os, ja jeg vil lige frem sige Krænkelser, der er tilføjet os ved at en saadan Karakter har fundet det for godt at udøve Magt og Ledelse. Men ogsaa naar vi ser bort fra Dette, kan jeg ikke nok beklage, at en saa grundlæggende Forandring som Frigivelsen af Slavebefolkningen er gaaet for sig, som den er. Det er i sig selv en uoprettelig Skade, at det er Negrene som har tilrevet sig deres Frihed, at det ikke er os, som frivilligt har skænket dem den. For Erindringen om denne Handling vil faa Negrene til at indbilde sig, at de er de over-

legne, de vil tro, at de har sejret over de Hvide, og hvor vanskeligt vil det ikke være at forbinde en saadan Illusion med lydig Underkastelse under de Hvides Love«.

Von Scholten forklarede sig i et brev, dateret den 22. december 1849, til sin forsvarsadvokat Liebenberg. I brevet fremfører han flere faktorer, som han mente var årsag til den uro, der kulminerede i oprøret i juli 1848, og han forsvarer sine egne handlinger. Von Scholten mente ikke, at han havde fået tilstrækkelig opbakning, hverken af regeringen i Danmark eller af plantageejerne på øerne. Leveforholdene for afrocaribierne på øerne var blevet uudholdelige, og opstanden i juli 1848 var derfor nærmest uundgåelig. Von Scholten var fortalende for en gradvis udfasning af slaveriet, men ikke en frigivelse fra det ene øjeblik til det andet. I brevet til Liebenberg skriver han: »Jeg er ikke Emancipationist i Ordets egentlige For-

Peter von Scholten døde i 1854 og ligger begravet på Assistens Kirkegård i København i kirkegårdens eneste mausoleum.

stand«. Men stillet over for et reelt oprør havde han ikke andet valg, det var en absolut nødvendighed. Toldforvalter Frederik von Scholten, Peter von Scholtens bror, bakkede op om dette synspunkt:

»It was quite the opinion of everyone that only the prompt emancipation of the slaves would save the island from further destruction«.

Peter von Scholtens rolle i Dansk Vestindien var udspillet. Den 14. juli 1848 rejste han til København, hvor han blev stævnet

Anna Heegaard døde i 1859 og blev begravet på St. Croix. Hendes gravsten findes i dag på plantagemuseet WHIM.

for »Embedsforsømmelse« og fik frataget sin pension. Han blev senere frifundet i Højesteret og genvandt retten til pension, men han havde fået et sammenbrud og levede de sidste få år af sit liv i Altona i Holsten.

I kølvandet på Peter von Scholtens ophævelse af slaveriet i Dansk Vestindien blussede diskussionen op i København: Skulle slaveejerne i Dansk Vestindien have erstatning for deres tab af deres ejendom, de slavegjorte?

General Buddhoe

Selvfølgelig kender man Peter von Scholten i US Virgin Islands i dag. Hvert år fejres Emancipation Day den 3. juli, og von Scholtens ord: »Now you are free, you are hereby emancipated« er kendt af de fleste. Frederiksted, hvor oprøret og frigørelsen fandt sted, har lokalt fået tilnavnet Freedom City. Men i US Virgin Islands er historiens egentlige helt faktisk ikke Peter von Scholten. Den sande helt på øerne er en mand, der hædres som »the liberator of the slaves«. Han kaldes 'general Buddhoe', og på øerne er han i dag et symbol på øernes modstandskamp og hårdt vundne frihed.

Ifølge overleverede fortællinger var han en ung, intelligent afrocaribisk mand fra sukkerplantagen La Grange på St. Croix. Der findes flere fortællinger om general Buddhoe, og det er vanskeligt med sikkerhed at adskille fiktion fra fakta. Ikke desto mindre er beretningen om Buddhoe vigtig i øernes historie.

På trods af en omfattende nedfældning af vidneerklæringer i tiden efter oprøret er det ganske få udgivne skriftlige kilder, der ligger til grund for de fleste af de historiske fremstillinger, der omhandler oprøret i 1848. En af de kilder, der nævner general Buddhoe, er nedskrevet af en lutheransk præst fra St. Thomas, John P. Knox (1852), og en anden er nedskrevet af Peter von Scholtens bror, Frederik von Scholten, som var toldforvalter på St. Croix (1888). John P. Knox var på St. Thomas under oprøret, ikke på St. Croix. Frederik von Scholten var på St. Croix og deltog aktivt i begivenhedernes gang i oprørsdagene. Kilden er en blanding af hans egne oplevelser og andenhåndsberetninger.

Historien om Buddhoe, som den fortælles på øerne, er en kobling af disse kilder samt mundtlige overleveringer. Den lyder om-

trent som følger: General Buddhoe var en af hovedorganisatorerne bag det oprør, der på St. Croix i juli 1848 førte til de slavegjortes frigivelse. Han var også den, der holdt marchen mod Frederiksted under kontrol for at undgå et blodbad. Det fortælles, at han red klædt i en farverig uniform på en hvid hingst ved siden af de marcherende afrocaribi-ere og side om side med den danske brandmajor Gyllick. Buddhoe gjorde det klart for de ufrie, at der ikke måtte anvendes vold. Desuden fungerede han som mellemlid mellem de ufrie og danskerne, og han videreformidlede således de ufries krav til brandmajor Gyllick. Senere på morgenen den 3. juli 1848 søgte Buddhoe at opretholde roen i Frederiksted i samarbejde med Frederik von Scholten og brandmajor Gyllick.

Efter selve frigivelsen bidrog Buddhoe til – igen i partnerskab med Gyllick – at bremse flere grupper af nu frie afrocaribi-

Buste af general Buddhoe i Freedom Park uden for fortet i Frederiksted på St. Croix.

ere i at hærge og brænde, og på plantagen Slob førte voldsomme sammenstød til, at Buddhoe faktisk reddede brandmajorens liv.

Knox antyder i sin beretning fra 1852, at Peter von Scholten måske var medvidende i oprøret, allerede inden det brød ud. Hvis det virkelig var tilfældet, kunne det have haft alvorlige konsekvenser for von Scholten; men det er uklart, om denne mistanke havde noget på sig.

På trods af general Buddhoes indsats for et 'fredeligt oprør' blev han arresteret af myndighederne og afhørt i ugevis. General Buddhoe blev deporteret til Trinidad, og hans skæbne derefter kendes ikke.

I US Virgin Islands er general Buddhoe en vigtig figur. I 1998 – i forbindelse med 150-året for emancipationen – blev en park i Frederiksted, stedet for frihedsproklamationen, opkaldt efter ham: Buddhoe Park, og en statue af ham blev rejst i parken. Han figurerer desuden i øernes historiefortælling gennem billeder, drama og sang,

f.eks. sangen *Clear de Road* (se boks her på siden).

I forbindelse med markeringen af 150-året for slaveriets ophævelse i 1998 førte professor i antropologi Svend E. Holsoe ny forskning med udgangspunkt i de danske kilder fra 1848. Heriblandt var de mange vidneerklæringer, der blev nedskrevet af det danske styre i kølvandet på oprøret – et kildemateriale der har ligget i Rigsarkivet i Danmark siden 1917.

Kilderne er tilsyneladende uklare, hvad angår general Buddhoe. Man har længe ment, at hans rigtige navn var Moses Gottlieb, men det er ikke muligt at finde en person med det navn i de danske kilder, og det kunne tyde på, at navnet kan være stykket sammen af to andre navngivne personer, der var aktive i oprøret: en Robert Moses og en John Gottlieb. Det er dog mest sandsynligt, at Buddhoe var John Gottlieb, som blev født som slavegjort i 1820 på plantagen La Grange uden for Frederiksted.

Clear de road, all you clear de road,
Clear de road, let de slave dem pass
We a go for a-we freedom.
Hardship in the morning, suffering at night
No-one ever help us; it is only Father Ryan [katolsk præst på St. Croix].
They bring we ya from Africa, that we bornin' land.
Bring we ya in slavery, in the land of Santa Cruz.

We no want no bloodshed, not a drop of bloodshed,
What we want is freedom, oh, give we a-we freedom.
Come let all we go to town, there we meet the General,
General name is Bordeaux, he gon' give we freedom

Governor von Scholten, that Governor von Scholten,
Stretch he power 'til it crack, and he write down a-we freedom.

Den nye forskning rejser også tvivl om hans egentlige rolle i opstanden, og forskningen antyder, at general Buddhoes tætte samarbejde med danskerne måske kunne tyde på en kollaboration, et samarbejde, der faktisk satte Buddhoe på 'den forkerte side' af oprøret. Disse nyheder vakte flere reaktioner i US Virgin Islands, fra vrede til skuldertræk. Buddhoe betragtes som en helt på øerne, et symbol på friheden, uanset hvad de danske kilder måtte dokumentere. Debatten fyldte en del spaltepads i de lokale aviser, bl.a. i *Virgin Islands Daily News*, der den 29. juni 1998 citerede Malik Sekou, professor i historie på US Virgin Islands University:

»At discussions concerning the 1848 insurrection, I became nauseous listening to some of the 'experts' interpreting the insur-

rection and the rebels. I was disgusted to listen to some non-Africans inform me that Buddhoe did not exist because Danish records did not list Moses Gottlieb as the key leader [...] a bad feeling came over me when I heard non-Africans inform me that based on colonial, particularly Danish records, my hero did not exist«.

Det blev desuden påpeget på øerne, at det er stort set umuligt for historikere på øerne at argumentere imod forskningen, eftersom ingen i US Virgin Islands har adgang til de mange danske kilder. Alt i alt tyder det på, at debatten om general Buddhoe i 1998 ikke kun handlede om historiske kilder og bevisførelse for den fulde sandhed, men i høj grad også handlede om retten til at fortælle sin egen historie.

Til kapitel 9 hører kildetekster 42-48 – find dem på his2rie.dk sammen med arbejdsspørgsmål til kapitlet.

Kilde: Peter von Scholtens plakat om slavernes frigivelse (1848)

Den 3. juli 1848 gjorde et stort antal slavegjorte i Frederiksted på St. Croix oprør mod den danske kolonimagt og krævede slaveriets øjeblikkelige afskaffelse. Under oprøret frigav generalguvernør Peter von Scholten de slavegjorte ved at proklamere: »Now you are free, you are hereby emancipated«. Med denne proklamation blev slaveriet i Dansk Vestindien ophævet med øjeblikkelig

virkning, selvom Peter von Scholten som generalguvernør reelt ikke havde bemyndigelse til at gøre det. Allerede samme nat blev denne plakat [se den på side 91] trykt i en dobbeltudgave på både dansk og engelsk. Plakaten blev slået op rigtig mange steder på alle tre hovedøer i løbet af de næste par dage. Følgende er den danske tekst:

Frigivelsen 3. juli 1848

1. Alle ufrie på de danske vestindiske øer er fra dags dato frigivet.
2. Negerne på plantagerne beholder i 3 måneder fra dato brugen af de huse og provisionsgrunde, hvoraf de nu er i besiddelse.
3. Arbejde betales for fremtiden efter overenskomst, hvorimod Allowance ophører.
4. Underholdelsen af gamle og svage, som er ude af stand til at arbejde, afholdes indtil nærmere bestemmelse af deres forrige ejere.

P. v. Scholten

I anledning af 150-året for slaveriets ophævelse på øerne i 1998 opsattes flere 'Freedom Statues'. Denne står foran fortet på havnen i Frederiksted, Freedom City på St. Croix. Figuren har en sukkerrørskniv i den ene hånd og blæser i en konkylie – signalet til oprør.

TIDEN EFTER 1848

Debatten om erstatning

Meget kort tid efter emancipationen den 3. juli 1848 begyndte de nu tidligere slaveejere at kræve erstatning af den danske stat. Debatten tog udgangspunkt i to forhold, der gensidigt udelukkede hinanden:

- 1) Den uindskrænkede ejendomsrets principper, hvor en slavegjort betragtes som en ejendom, som ejeren har frit råderum over, på lige fod med huse, marker, redskaber.
- 2) De uindskrænkede menneskerettigheder med princippet om, at frihed og lighed er en naturlig ret for alle mennesker.

I første omgang havde regeringen i København travlt med den første Slesvigske Krig (1848-1850), men efter den endelige fredsaftale i 1851 tog man fat på spørgsmålet om erstatning i Dansk Vestindien, og der lå mange klager fra tidligere slaveejere. Et eksempel på en sådan klage er fra St. Thomæ Borgerråd:

»Den danske Regering og det danske Folk kan ikke vilde, at et stort Værk, fremledet ved Højmodigheds og Humanitetshensyn, skulde udføres ved at sønderbryde en af det borgerlige Selskabs helligste Rettigheder:

Ejendomsretten, og ved Erstatnings udeblivelse ødelægge en Del af Statens Borgere. Regeringen og Folket kan ej vilde en Frihed, som i saa fald kun vilde kunde opnaas paa den lovlige Friheds Bekostning; at frigive Negerslaven uden Erstatning til Ejeren vilde være at behandle denne som Slave og udstryge Grundlovens § 87 [paragraf om ejendommens ukrænkelighed].«

De tidligere slaveejere argumenterede for, at ophævelsen af slaveriet efter deres mening havde været helt unødvendig, og måtte stå for Peter von Scholtens regning alene. De fastholdt desuden, at ejerne på ingen måde havde givet anledning til oprøret i 1848. Den danske regerings synspunkt kan ses i følgende bemærkning til det lovforslag om erstatning, der blev udarbejdet i 1851:

»Noget Retskrav fra Negerejernes Side og en dertil svarende juridisk Forpligtelse for Staten til i Anledning af Emancipationen at give Erstatning for Ejendomsberøvelse eller fuldstændig Godtgørelse for det lidte Tab kan ikke anerkendes. Slaveejernes Ret over den Ufrie kan ikke, og har heller ikke af den danske Regering været betragtet paa samme Maade som Ejendomsretten over

Kilde: Brev fra barnepigen Nana til Clara Falbe (1871)

Brevet herunder er skrevet af en afrocaribisk kvinde. Det eneste, vi ved om hende, er, at hun opholdt sig i Dansk Vestindien i årene omkring 1871, og at hun underskriver sig 'Nana', men om det er hendes rigtige navn, ved vi ikke. Nana er et almindeligt kælenavn på engelsk for en barnepige. Hendes sprog er præget af kreol, eller Vernacular English, og bærer derfor præg af en grammatik, som også kendes fra African American Vernacular English.

Nanas brev er en vigtig og yderst sjælden kilde. Det vidner om nogle tanker, bekymringer og ønsker, som de tog sig ud for en afrocaribisk kvinde i årtierne efter emancipationen. Det er også et eksempel på de utallige meget nære og varme forhold, der

har været mellem afrocaribiske barnepiger og de eurocaribiske børn, de passede – et emne, der har været behandlet i både amerikansk historieforskning og skønlitteratur.

Vi ved lidt mere om Clara Falbe (født Rothe). Hun blev født i 1842 i Christiansted på St. Croix. Hendes forældre var Louis Tuxen Rothe og Clara Johanne Angelique Tuxen Rothe (født Falbe). Louis Tuxen Rothe var viceguvernør i Dansk Vestindien 1863-1870 og døde i 1871. Clara Falbe forlod Dansk Vestindien i 1868 for at gifte sig med diplomaten Christian Frederik Falbe (1828-1896). Hun døde i Frankrig den 20. februar 1887, ganske få dage efter at hun havde født sin yngste søn.

[Arecibo?] June 25 1871

To Lady Falbe

My dear sweet child, I received your letter and I was indeed over joy to hear from you. It is with a heart full of love that I take pleasure in writing you these few lines. I also must inform you that unfortunate for me that I have loose my situation after the death of her baby. She said she had no more use for me the more fill my office and she have her own slaves too what she train to do house work. I am now to return to St. Thomas but I don't know where I am to be as I have no home. Mrs. Andersen did promise me when I wish to return I would find a home in her place till I could see for my self so your next letter will find me in St. Thomas. I would of got there excellent employ if I could of speak Spanish. None of the ladies speak English there that wanted me. I return you my most grateful thanks for the slippers and gloves, Anna also send many thanks for the pair of gloves and beg you for not to for get what she did. I end to beg you for the last time. I have not much to say now please to give my humble compliments to your husband kiss your little baby for me. I end then with a broken heart I thought I was a little happy but now I have no home.

Remaining your ever true dear affectionate and humble Nana

Arecibo June 25 1871

To Lady Falbe

My dear sweet child
I received your letter and I was indeed over joy
to hear from you. It is with a heart full of
love that I take pleasure in writing you these
few lines. I also must inform you that
unfortunate for me that I have loose my
situation after the death of the baby.
She said she had no more use for me the
more fill my office and she have her own
slaves too what she train to do house work.
I am now to return to St. Thomas but I
don't know where I am to be as I have no
home. Mrs. Andersen did promise me when
I wish to return I would find a home in her
place till I could see for my self so your next
letter will find me in St. Thomas. I would
of got there excellent employ if I could of
speak Spanish. None of the ladies
speak English there that wanted me.
I return you my most grateful thanks
for the slippers and gloves. Anna also send
many thanks for the pair of gloves and beg you
for not to for get what she did. I end to beg
you for the last time. I have not much to
say now please to give my humble
compliments to your husband kiss your little
baby for me. I end then with a broken heart
I thought I was a little happy but now
I have no home.
Remaining your ever true dear affectionate
and humble Nana

Nanas brev til Clara Falbe fra 1871.

livløse eller ufornuftige Genstande. Ligeoverfor Ejerens Ret staar Slavens Ret som fornuftig Skabning. Slaveriet er i sig selv en Institution, der strider mod Religion og Retfærdighed, og som derfor i et civiliseret og kristeligt Samfund kun bør opretholdes saalænge som Hensyn til det heles Vel forbyder at hæve det; saasnart Forholdene til-

lader det, er Staten berettiget og forpligtet til at ophæve det».

Udgangspunktet i den danske slavehandel var oprindeligt baseret på, at slavegjorte helt og holdent var slaveejernes ejendom med alt, hvad det indebar. Som guvernør Philip Gardelin skrev i introduktionen til

slaverelementet fra 1733: »Vores Negre, som af Gud selv er gjort til Slaver [...]«. Men meget var sket siden, og ideerne om oplysning, menneskerettigheder og nu demokrati udfordrede dette menneskesyn.

Man må selvfølgelig spørge sig selv, om den danske stats holdning kom sig af en ægte overbevisning om menneskerettighedernes retfærdighed, eller om det kan have været præget af, at Danmark, hvis man gav de tidligere slaveejere medhold, skulle betale betragtelige summer i erstatning. Den danske Rigsdag og den danske konge, Frederik 8., besluttede, at de tidligere slaveejere skulle have et såkaldt vederlag for deres tab. Den 23. juli 1853 blev loven om vederlag til de tidligere ejere af slavegjorte i Dansk Vestindien stadfæstet: De tidligere slaveejere fik »af Rimelighedsgrunde« 50 vestindiske dalere pr. ufri, ikke udbetalt i kontanter (dog undtagelsesvist), men i statsobligationer. Generelt var de tidligere slaveejere ikke tilfredse med beløbet, men det blev, som det var vedtaget. Til gengæld søgte man at gøre overgangen fra slaveri til frihed så umærkelig som muligt. Hvilket, skulle det vise sig, ikke var til fordel for de nu frie afrocaribiere.

Livet i Dansk Vestindien efter emancipationen

Efter emancipationen i 1848 indførte det danske kolonistyre Arbejdsreglementerne af 1849 (Labor Act of 1849), da man frygtede, at man ville komme til at mangle arbejdskraft, hvilket kunne få katastrofale konsekvenser for plantagernes økonomi. De tidligere ufrie, nu landarbejdere, fik ret til en

bolig, som var nogenlunde som de boliger, man kendte fra slaveriets tid, samt et mindre stykke land på under 3 m². Lønnen var lav. For at undgå udvandring fra plantagerne blev landarbejdere mere eller mindre stavnsbundet gennem indførelsen af de nye regler, og det blev gjort praktisk talt umuligt for de frie afrocaribiske arbejdere at købe land. De tidligere slaveejere var blevet arbejdsgivere og stod til enhver tid stærkest i arbejdsforhandlinger. To udsendte fra The British and Foreign Anti Slavery Society, John Candler og George William Alexander, rapporterede fra Dansk Vestindien, at den nye anordning ganske enkelt havde ophævet frihedsproklamationen. Man kan altså sige, at overgangen fra ufri til fri landarbejder i realiteten ikke betød store ændringer for den enkelte. I mange tilfælde blev det nærmest værre.

Landarbejderhytte med afrocaribisk kvinde foran.

Til kapitel 10 hører kildetekster 49-52 – find dem på his2rie.dk sammen med arbejdsspørgsmål til kapitlet.

NY MODSTAND MOD DET DANSKE STYRE

The Fireburn 1878

Efter skuffelsen over, at frigivelsen af de slavegjorte faktisk kun resulterede i nye tvangslove, ulmede utilfredsheden blandt arbejderne. I løbet af de næste 30 år blev tiltag til forbedring af forholdene for arbejderne hindret af plantageejere, der frygtede tab af indtægt.

Det varede ganske vist næsten 30 år, før der brød et nyt oprør ud, men denne gang var det med ild: Den 1. oktober 1878 blev halvdelen af byen Frederiksted sat i brand. Det gjorde også sukkerværker og sukkermarker. Lokalt kaldes oprøret The Fireburn, den store ildebrand. I samtidens Danmark blev det kaldt: *Oktobernegrenes oprør*.

Begivenhederne begyndte – som afskaffelsen af slaveriet – i Frederiksted, Freedom City, på St. Croix. Den 1. oktober 1878 var det skiftedag, den dag hvor landarbejderne indgik nye etårskontrakter med plantageejerne. Der var derfor mange afrocaribiere samlet i Frederiksted og mange, der krævede bedre lønninger og arbejdsforhold. Kontrakterne gav ikke arbejderne gode betingelser og var særdeles upopulære. Siden 1849 havde arbejderne håbet på en ændring af Arbejdsreglementerne af 1849, men ikke meget havde ændret sig. Der var en urolig

stemning. Samlingen den 1. oktober 1878 var i første omgang fredelig, men tingene eskalerede hurtigt, og situationen i Frederiksted blev til en opstand. Det er uklart, om oprøret var planlagt på forhånd, eller om det udbrød spontant, men under alle omstændigheder var opstanden voldsom.

Arbejderne kunne ikke få adgang til fortet i Frederiksted, og de vendte i stedet deres vrede mod selve byen, sukkerværkerne, bygninger, sukkerlagre og plantager, hvoraf omkring 50 blev angrebet, raseret og brændt; der blev bl.a. sat ild til tønders fyldt med rom.

Den 5. oktober gav guvernør Janus August Garde ordre til, at alle arbejderne skulle vende tilbage til deres plantager – eller blive stemplet som lovbrydende rebeller. Ifølge lovgivningen var det ikke tilladt for plantagearbejdere at forlade deres plantage uden tilladelse, og de kunne alle risikere straf.

Opstanden ebbede ud, men ikke før den havde forvoldt stor skade på øen. På tabslisten var omkring 100 afrocaribiere, samt to eurocaribiske soldater og en plantageejers 12 oprørere blev efterfølgende dømt til døden og skudt. 39 blev dømt til døden og sendt til København, hvor dommene senere blev ændret til henholdsvis strafarbejde og tugthusarbejde på livstid.

En sørgelig Ballade

paa 20 Vers

om den gruelige Begivenhed, der har
vaaren paa Sant Kroa,

hvor de sorte Negere vilde myrde de hvide Mennesker.

Visen er sørgelig, men næsten sand, den koster mindst 10
Dre eller efter de ærede Velbehageligheders eget Tykke.

Skrevet udi dette Aar.

Gaaer paa den kedrøvelige Melodi „Peter Eft i Varnbomsalber“.

1.

Dvre paa den anden Side,
Dvre ved Amerifa
Ligger, det vi Alle vide,
Negeroen Sant Kroa,
Den en Have kaldes kan,
For det er et deiligt Land.

2.

Paa den lille Ø der boer en
Flok af ganske sorte Mænd,
Hvide Folk, der findes og, men
Talrigt dog er Negeren.
Nylig har der vaaren Kri'
Og den var saa grueli'.

3.

Hos en hvid Forpagter tjente
Der en Neger som heed Sjang
Tænk en Aften væk han rendte,
Dandse vil han Ratten lang,
Dengang han kom hjem igjen,
Var det sent paa Mørningen.

Nyheden om oktoberoprøret fik en del opmærksomhed i Danmark.

Fantasiaen får frit spil i denne skillingsvise med titlen En sørgelig Ballade paa 20 Vers om den gruelige Begivenhed, der har vaaren paa Sankt Kroa, hvor de sorte Negere vilde myrde de hvide Mennesker.

The Fireburn Queens

Tre kvinder: Mary Thomas, Axeline Elisabeth Salomon (kaldet Agnes) og Mathilda McBean var særdeles aktive i oprøret, og især Mary Thomas betragtes i dag som *Fireburn Queen*, en oprørsheltinde. På øerne findes en populær sang om 'Queen Mary' (se boks her på siden).

Den 5. oktober gav guvernør Janus August Garde ordre til, at alle arbejderne skulle vende tilbage til deres plantager – eller blive stemplet som lovbrydende rebeller. Ifølge lovgivningen var det ikke tilladt for plantagearbejdere at forlade deres plantage uden tilladelse, og de kunne alle risikere straf.

Opstanden ebbede ud, men ikke før den havde forvoldt stor skade på øen. På tabslisten var omkring 100 afrocaribiere, samt to eurocaribiske soldater og en plantageejers 12 oprørere blev efterfølgende dømt til døden og skudt. 39 blev dømt til døden og sendt til København, hvor dommene senere blev ændret til henholdsvis strafarbejde og tugthusarbejde på livstid.

De tre kvindelige oprørsledere var blandt dem, der blev sendt til Danmark med dommen »tugthusarbejde på livstid«. De aftjente en del af deres fængselsdomme i det ombyggede Christianshavns Straffeanstalt, bedre kendt som Kvindefængslet på Christianshavn. I 1887 blev de sendt tilbage til Christianssted på St. Croix, hvor de udstod resten af deres livstidsdomme. Mary Thomas døde i 1905.

På øerne hædres 'the Queens' i dag som kvinder, der tog kampen op med den undertrykkende overmagt, og The Fireburn står for mange som den første reelle kamp mellem den nye, frie underklasse og systemet. Hovedvejen mellem Christiansted og Fredriksted på St. Croix blev i 1972 omdøbt til *Queen Mary Highway* som hyldest til Mary Thomas, og begivenheden markeres årligt i Frederiksted med en march, optræden og taler. Der er desuden på øerne en bevægelse, der arbejder for at gøre den 1. oktober til officiel fridag.

Queen Mary, oh where you gon' go burn?

Queen Mary oh where you gon' go burn?

Don't ask me nothin' at all. Just give me the match and oil.

Bassin Jailhouse, ah there the money there.

Don't ask me nothin' at all. Just give me the match and oil.

Bassin Jailhouse [byen Christianssted, der ligger i Bassin Bugten], ah there the money there.

Queen Mary, oh where you gon' go burn?

Queen Mary, oh where you gon' go burn?

Don't ask me nothin' at all. Just give me the match and trash.

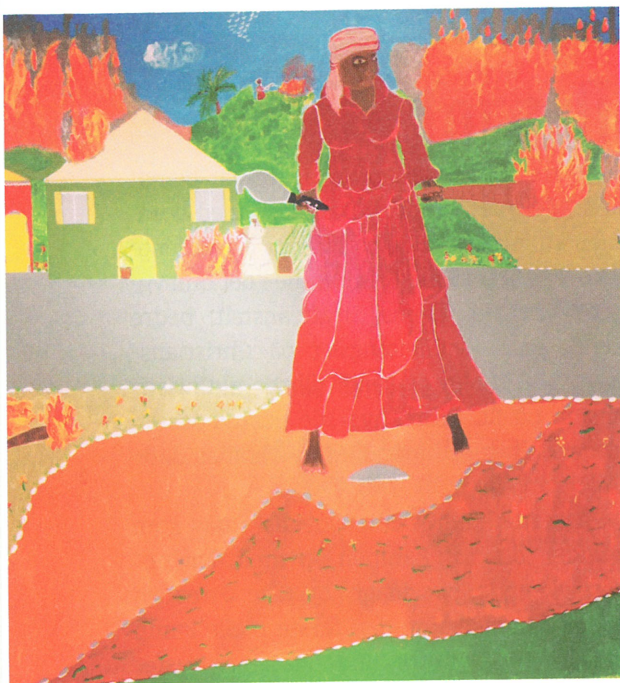
Bassin Jailhouse, ah there the money there.

Don't ask me nothin' at all. Just give me the match and trash.

Bassin Jailhouse, ah there the money there.

We gon' burn Bassin come down,

And when we reach the factory [sukkerfabrik], we'll burn am level down.

Queen Mary på et vægmaleri i et klasseværelse på Central High School, St. Croix i 2014.

Dansk historieskrivning, på den anden side, har været tilbøjelig til at understrege, at Mary Thomas var drikfældig, løgnagtig og voldelig med tidligere politisager bag sig. I den anerkendte professor i historie og arkæologi Johannes Brøndstedts hovedværk om de tidligere kolonier, *Vore gamle tropekolonier* (1966), kan man læse at:

»Kvinderne slæbte fødevarer og andre gode ting med sig. Flere af dem hidsede desuden mændene op med deres råb eller deltog med vildskab i voldsomme begivenheder. Sagn har siden omspundet 'Queen Mary' (Mary Thomas), der regnede sig selv for 'captain' og fulgtes med Thomas Graydon og Daniel Philip. Forhørsprotokollerne omtaler hende som 'en lille undersætsig sort én, som blev kaldt dronning'. Hun havde iøvrigt tidligere haft slagtilfælde og været på hospitalet, for resten også i fængsel. I forhøret

Queen Mary som hun blev portrætteret i Danmark efter Fireburn-opstanden i 1878.

påstod hun, at vel havde hun været i Frederiksted og set et par af anførerne ved fortet, men hele onsdagen havde hun opholdt sig på 'Sprat Hall' og slet ikke tænkt sig at deltage i negrenes togter. Graydons opfordring havde dog næppe karakter af trussel, som hun ville hævde. Med et hvidt lommeterklæde viftende fra sin kæp var hun draget med og havde senere pralet med sine bedrifter som 'dronning'. Hun var blandt dem, der styrtede ind i husene og slog itu, hvad der fandtes, og på plantagen 'Punch' havde hun råbt, at de, der ville slukke ilden, burde hals-hugges. På dette tidspunkt havde de rapsede drikkevarer åbenbart gjort hende lystig«.

Efterfølgende blev arbejdsregulativerne på øerne ændret med den danske tyendelov fra 1854 som forbillede. Det medførte mere frihed i forhold til at flytte til byerne. Den danske junigrundlov fra 1849 blev indført

Vestindisk mønt fra 1907. Fra og med 1905 blev der udstedt nye mønter i Dansk Vestindien med Frederik 8. på forsiden og tre afrocaribiske kvinder på bagsiden. Kvinderne holder henholdsvis et segl, et rør og en sukkerøkse. På øerne opstod der en legende om, at mønterne var den danske stats hyldelse til de tre oprørsdronninger. En mere sandsynlig forklaring er nok, at kvinderne symboliserer øernes indtægtskilder.

på Island og på Færøerne, men hverken i Grønland eller i Dansk Vestindien. Grønland og Dansk Vestindien skulle have 'særlige koloniallove'. Det var fortsat sådan, at kun plantageejere og handelsmænd havde valget til kolonialrådene, og rådene var netop 'rådgivende' – øernes egentlige lovgivning blev varetaget af Rigsdagen i København. Mange, bl.a. den danske chef for koloniernes centralbestyrelse, Gottfried Garlieb, mente ikke, at det ville være forsvarligt at give den afrocaribiske befolkning politiske rettigheder. Garlieb var særligt betænkelig vedrørende trykkefriheden, grundlovens § 91. Den slags frihed var den nyligt frigivne befolkning ifølge Garlieb langt fra moden til.

David Hamilton Jackson

David Hamilton Jackson (1884-1946) er en meget kendt afrocaribisk figur i US Virgin Islands og er en vigtig brik i det afrocaribiske opgør med kolonimagten Danmark. Alligevel er han relativt ukendt uden for US Virgin Islands. Han blev født på St. Croix i 1884, altså 36 år efter ophævelsen af slaveriet. Han blev uddannet folkeskolelærer, men blev afskediget af de danske myndigheder, da han udtalte sig kritisk om den katol-

ske kirke – på grund af de mange trossamfund på øerne, krævede man indbyrdes respekt mellem dem. Siden levede han af kontorarbejde, men blev igen afskediget efter sammenstød med den danske generalguvernør Lars Christian Helweg-Larsen.

Jackson var således en frontfigur i en bevægelse, der kritiserede styret i Dansk Vestindien og krævede sociale, økonomiske og politiske reformer. En anden, men mindre kendt, frontfigur var skræddermesteren Cornelius Crowe. Jacksons og Crowes arbejde for den afrocaribiske arbejderklassens rettigheder havde stor betydning for en øget selvbevidsthed om både klasse og race. Deres overbevisninger havde rod i den danske arbejderbevægelse, og de blev aktivt støttet af det danske socialdemokrati.

David Hamilton Jackson blev inviteret til Danmark i 1915 og tiltrak en del opmærksomhed gennem foredrag og møder med både organisationer og enkeltindivider, heriblandt fremtrædende socialdemokrater og medlemmer af regeringen.

Der findes meget få nedskrevne kilder om Jacksons besøg i Danmark, men han talte ved mindst fire offentlige møder i København og et i Aalborg. Målet var at sætte

gang i en reformlovgivning på De Vestindiske Øer. Han vandt en del anerkendelse i Danmark, bl.a. hos den radikale finansminister Edvard Brandes. Med sig til Danmark havde Jackson en erklæring, underskrevet af bl.a. Cornelius Crowe. Erklæringen opridsede deres situation på øerne og deres sag. De skrev bl.a.:

»We have been driven almost to despair, have been almost crazed with want and destitution, we have been almost frantic waitin – upon promises, and furious with oppression«.

Erklæringen udtrykte desuden håb om, at Jacksons besøg ville resultere i reformer på

David Hamilton Jackson taler for danske arbejdere på Israels Plads i København 1915.

øerne. Med erklæringen fulgte en tipunktsplan med krav om trykkefrihed, ytringsfrihed og bedre sanitære og hygiejneforhold. En forkortet udgave blev sendt til den danske konge, Christian 10.

David Hamilton Jackson rejste hjem med løfter om forbedrede vilkår, men den danske regering var ikke indstillet på at forhandle direkte med Jackson som repræsentant for den dansk-vestindiske befolkning. Tilbage på øerne etablerede Jackson dog både den første vestindiske fagforening The St. Croix Labor Union for landarbejderne samt avisen *The Herald*, der udkom første gang den 1. november 1915.

Siden 1779 havde det danske kolonistyre censureret alle udgivelser på øerne, men et af resultaterne af Jacksons rejse til Danmark var, at censuren blev løftet, og øerne fik trykkefrihed. *The Herald* var derved den første avis på øerne, som ikke var underlagt de danske myndigheder, og den benyttede sig af det: Avisen kritiserede det danske kolonistyre. Et væsentligt mål med avisen var at uddanne arbejderklassen, appellere til stolthed og selvtilid i befolkningen og mod til at kræve bedre lønninger og levevilkår.

Modstand fra plantageejerne

Eftersom plantageejerne nægtede at give landarbejderne lønforhøjelse, organiserede Jackson – efter dansk model – en strejke under sukkerhøsten i begyndelsen af 1916. Strejken mundedes ud i lønforhøjelse til arbejderne samt en afkortning af arbejdsdagen. Hvor arbejdsdagen tidligere varede fra solopgang til solnedgang, blev den nu fastsat til ni timer. Efter landarbejdernes sejr gik også havnearbejderne på St. Thomas i strejke og vandt bedre løn- og arbejdsvilkår.

David Hamilton Jackson er blevet beskrevet meget forskelligt. Han var – og er – en helt for store dele af øernes afrocaribiske befolkning, men blev af de samtidige danske embedsmænd betragtet som en oprører og en ballademager, der ikke kendte sin plads. Almindeligvis benævnes han »agitator« og »folkeforfører«, men han blev også – som i den danske højremand Holger Petersens tale i Landstinget i 1916 – anklaget for at være optændt af »Racehad«.

For den hvide befolkning på øerne var strejkerne og de efterfølgende reformer et økonomisk slag, men det varslede også slutningen på en epoke. Der herskede i samtiden stadig en forestilling om, at den afrocaribiske befolkning havde brug for en fast hånd, og forhandlinger med en organiseret arbejderklasse var begyndelsen til enden for kolonistytet.

Det danske syn på David Hamilton Jackson kom til udtryk i f.eks. Ernst Mentzes *Danmarks sidste Tropoland* fra 1965:

»I Frederiksted på vestsiden af St. Croix startede man et særligt agitationsorgan 'The Herald', der først og fremmest bragte hadefulde angreb på de danske embedsmænd, men samtidig berettede om den forlængst tilbagelagte slaveritids grusomheder. Her var danskhaderen, skrædderen Cornelius Crowe, i første række blandt agitationens mænd. Det var også skrædderen og enkelte andre negerførere, der fik samlet midler til at sende den veltalende Hamilton Jackson til Danmark, hvor han efter bedste evne søgte at gøre hvidt til sort, og hvor han åbenbart fik lidt for store meninger om sig selv og de følger, hans besøg ville få for de vestindiske landarbejdere. – 'Guvernøren og hans embedsmænd

ville ikke mere være i stand til at skade arbejdernes retfærdige sag', skrev han i 'The Herald'«.

Frustreret over mange tomme løfter fra dansk side lavede David Hamilton Jackson lobbyarbejde for, at øerne skulle sælges til USA, og efter salget arbejdede han for, at øernes befolkning fik amerikansk medborgerskab. Men der var store ulemper ved salget: Overdragelsen af øerne til USA kom reelt til at betyde, at flere af de nye landvindinger blev indskrænket. Der blev indført forbud mod strejke og lockout, og arbejdernes lønninger blev nedsat. Indbyggerne i US Virgin Islands fik først amerikansk statsborgerskab i 1927. Den sociale, politiske og økonomiske fremgang, Jackson havde håbet på, blev ikke en realitet – i 1931 var øerne så forarmede, at præsident Herbert Hoover kaldte dem »Amerikas fattiggård«.

Efter salget af øerne blev Jackson dommer og politiker i Christiansted på St. Croix, hvor han blev til sin død i 1946. Dagen for udgivelsen af den første udgave af *The Herald*, den 1. november, fejres som David Hamilton Jackson Day (også kaldet Liberty Day), og er en officiel fridag. Ved fejringen af Jackson i moderne tid er der ingen tvivl om, at han er en betydningsfuld figur, og han kaldes bl.a. en 'Black Moses'. De følgende linjer er uddrag af en artikel skrevet af Joy Blackburn i avisen *Virgin Islands Daily News* fra 2011 i anledning af David Hamilton Jackson Day:

»An educator. A judge. An editor. A labor leader who organized the first union in the territory and won better working conditions and wages for agricultural workers on St.

Croix. A man of principle and courage. Someone who spent his entire life fighting injustice and working to improve the lives of his people. The Black Moses. Those were just some of the words used to describe Virgin Islander David Hamilton Jackson on Tuesday at an annual event in Grove Place commemorating Jackson's life and contributions to the people of the Virgin Islands«.

Til kapitel 11 hører kildetekster 53-58 – find dem på his2rie.dk sammen med arbejdsopgaver til kapitlet.